

Ljubljana, 1.3.2022

Spoštovani,

V SINTEZI-KCD in v Nacionalnem svetu za demokratično spremembo volilnega sistema odločno podpiramo Poziv Združenja nadzornikov in Komisije za preprečevanje korupcije.

Skrajni čas je, da se iz področja delovanja in upravljanja nadzornih svetov politika umakne in preneha s svojim nenačelnim kadriranjem, ki je usmerjeno zgolj v zagotavljanje parcialnih in pogosto celo pritlehnih interesov, ki praviloma vodijo v korupcijsko prakso delovanja teh organov.

Ob tem bi radi opozorili tudi na naslednje. Problem niso samo nadzorni organi, temveč je napačen in za demokratično vodenje države nevzdržen sedanji sistem, s katerim si politika zagotavlja večinsko zasedenost mest v organih upravljanja in nadzornih svetih vseh javnih zavodov in ustanov. Kot je pokazal dr. F. Demšar v svoji izredni študiji »Javna hiša Slovenija«, se Slovenija ne bo mogla izviti iz kadrovske manipulacije in malverzacije, dokler bo imela politika večino glasov v organih upravljanja javnih zavodov, pa naj gre za Javno slovensko televizijo, Filharmonijo, Klinične centre, KPK ali Inšpekcijske službe. Upravljanje teh zavodov in ustanov je treba prepustiti stroki, oblikovati ustrezno ravnotežje med notranjimi in zunanjimi interesi, politiki pa omogočiti zgolj informacijsko-kontrolni delež glasov, ki v nobenem primeru ne presega četrte (tretje) vse glasov.

Na podlagi te študije smo v SINTEZI-KCD že pred leti pripravili konkretne predloge za spremembo nekaterih zakonov, v katerih je sedanji sistem določen. Seveda ob taki politični strukturi, kot jo Slovenija premora danes po treh desetletjih negativne selekcije, ni bilo mogoče upati, da se lahko DS odloči drugače kot v interesu strank vsakokratne politične koalicije. Zato smo svoje napore usmerili v spremembo volilnega sistema, da bi prekinili to negativno selekcijo in odprli vrata v politiko strokovnjakom in drugim pokončnim državljanom.

Lastniška funkcija države se mora uresničevati v interesu vseh davkoplačevalcev in ne le v interesu volivcev strank vladajoče koalicije. S tem, da vodstva strank določajo kandidate za člane uprav in nadzornih svetov gospodarskih družb v lasti države, si stranke de facto prilaščajo funkcijo upravljanja državnega premoženja v imenu vseh davkoplačevalcev, čeprav formalno zastopajo le člane svoje stranke. Hkrati se v korporativno upravljanje vnaša interesni oz. delegatski način opredeljevanja v nadzornem svetu, kar je v popolnem nasprotju s sodobnimi koncepti neodvisnega in ekspertnega odločanja in tudi z usmeritvami OECD in EU o korporativnem upravljanju. Partitokratsko obvladovanje gospodarstva po tej poti je tudi resen odklon od demokratičnega političnega sistema, v katerem je pristojnost strank omejena na politično odločanje in ne na korporativno poslovanje.

Politično kadrovanje bi še bistveno omejili, če bi zakonsko določili zahtevne izobrazbene in izkustvene pogoje, ki jih mnogi politični izbranci ne bi izpolnjevali. Z dopolnitvijo zakona o SDH je treba za člane organov vodenja in nadzora gospodarskih družb v upravljanju SDH določiti:

- izkustvene in izobrazbene pogoje (podobno, kot so predpisani za člane uprave SDH).
- pogoje, ki se nanašajo na osebno integriteto ter poslovno etičnost in nekaznovanost, navzkrižje interesov itn.
- sankcijo za kršitev tega zakonskega pravila, in sicer ničnost sklepa o izbiri ter sankcija za člane organa, ki je nezakonito odločitev o izbiri sprejel (krivdni odpoklic).
- zavezo, da opravijo poseben strokovni državni izpit (podobno kot to velja za revizorje, sodnike in odvetnike, stečajne upravitelje....). ter vsebino oz. program usposabljanja ter pogoje in postopek izbire izvajalcev izobraževanja.

Če bo hotela Slovenija ponovno ujeti razvojni ritem sosednjih držav, bo morala temeljito spremeniti sistem družbenega upravljanja, od spremenjenega načina volitev, do sprememb zakona o poslancih, zakona o vladi in vse druge zakonodaje, ki danes zagotavlja avtorsko politiko vsakokratne strankarske koalicije. Pri tem ni izključena niti Ustava, ki je nastala v določenem zgodovinskem trenutku in je bila usmerjena v povsem določene politične interese tistega trenutka. Za enakopravno vključevanje Slovenije v mednarodne tokove in povezave potrebujemo bistveno drugače opredeljene pristojnosti in odgovornosti posameznih političnih organov, kot jih imamo sedaj.

Izhodišče te nove usmeritve mora biti spoznanje o nujnosti enakopravnega sodelovanja ustreznih državnih inštitucij in zainteresirane civilne družbe pri upravljanju organizacij javnega sektorja in državne lastnine, saj brez takega sodelovanja politika zdrsne v avtoritarnost in korupcijo, samo upravljanje pa je neučinkovito.

Za Nacionalni svet za demokratično spremembo volilnega sistema in SINTEZO-KCD

Emil Milan Pintar

Koordinator

